

Informace o výkonu trestu v České republice

Tato informace obsahuje vybrané informace z předpisů regulujících výkon trestu odnětí svobody v České republice (tj. zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů a vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody) a měla by Vám poskytnout základní informace o výkonu trestu v České republice.

Pokud nebylo v rozhodnutí o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí stanoveno soudem jinak, bude se po Vašem předání do České republiky řídit výkon trestu odnětí svobody právními předpisy platnými v České republice.

Co se stane po nastoupení do věznice?

Do jaké věznice bude odsouzený/á umístěn/a?

Po převzetí odsouzeného z jiného členského státu Evropské unie k dalšímu výkonu trestu odnětí svobody v České republice je odsouzený zpravidla umístěn do nejbližší věznice podle způsobu jeho předání do České republiky. Zpravidla se jedná o věznice v Praze – Ruzyni (byl-li odsouzený přivezen letecky), nebo věznice v Brně, Plzni, Litoměřicích a Hradci Králové (v případě pozemního předání).

Co se stane po příchodu odsouzeného do věznice?

Po příchodu do věznice se ověří totožnost odsouzeného a provede se osobní prohlídka a potřebná hygienická a protiepidemická opatření. Prohlídku provádí vždy osoba stejného pohlaví jako odsouzený/á.

Po nástupu do výkonu trestu je odsouzený ubytován v přijímacím oddělení věznice. Odděleně se umísťují jednotlivé kategorie odsouzených (muži od žen, odsouzení s infekčním onemocněním).

Během pobytu v přijímacím oddělení, který zpravidla nepřevyší 1 týden, se odsouzený podrobí vstupní lékařské prohlídce včetně nezbytných diagnostických a laboratorních vyšetření.

S kým se odsouzený setká?

Odsouzené přijímá v příslušné věznici odborná komise ve složení vedoucí oddělení výkonu trestu, psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník, vychovatel, popřípadě další zaměstnanci věznice.

Po přijetí do věznice se nově přijatí odsouzení ubytují odděleně od ostatních odsouzených, a to v nástupním oddělení. Délka pobytu v nástupním oddělení se určuje individuálně a zpravidla nepřevyší dva týdny. Během pobytu v nástupním oddělení zpracují odborní zaměstnanci o odsouzeném komplexní zprávu a navrhnou jeho „program zacházení“, což je individuální plán zacházení s odsouzeným, který se skládá z různých aktivit – pracovních, vzdělávacích, výchovných, zájmových, atd.). Odsouzený se také seznámí s pravidly výkonu trestu s vnitřním řádem věznice a s prostředím věznice.

Co se stane s majetkem odsouzeného?

Odsouzený si může u sebe ponechat písemnosti související s trestním řízením a další úřední písemnosti. V přiměřeném množství si může ponechat fotografie, dopisy, právní předpisy, knihy, časopisy a noviny. Dále si může ponechat osobní věci, psací potřeby, základní hygienické potřeby a další věci v rozsahu stanoveném řádem výkonu trestu odnětí svobody.

O ponechání jiných věcí rozhoduje ředitel věznice nebo jím pověřený zaměstnanec. Ostatní věci, včetně peněz a cenností, uloží na žádost odsouzeného věznice do úschovy. Doklady osobní totožnosti přebírá věznice do úschovy vždy.

Je možno z věznice telefonovat?

Odsouzený má právo na použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou v době vymezené vnitřním řádem věznice. K tomu se používá telefon určený věznicí. Veškeré telefonáty odsouzeného se evidují a podléhají kontrole kromě těch, které jsou vedeny s obhájcem nebo advokátem, který jej zastupuje v jiné věci a se státními orgány ČR nebo s konzulárními úřady a diplomatickými misemi. S žádostí o možnost telefonního hovoru se odsouzený obrací na svého vychovatele.

Návštěvy

Návštěvy jsou možné v denní době zpravidla ve dnech pracovního volna nebo pracovního klidu. Odsouzený má právo přijímat návštěvy blízkých osob v rozsahu 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce. Z naléhavých rodinných nebo osobních důvodů mohou být návštěvy povoleny častěji i mimo původně určený čas.

Před návštěvou jsou odsouzený i návštěvníci poučeni o pravidlech chování při návštěvě. Návštěva se musí prokázat platným průkazem totožnosti. Odsouzený je před návštěvou a po ní podroben osobní prohlídce, kterou vždy provádí osoba stejného pohlaví. Návštěvy probíhají v k tomu zařízených prostorách. V odůvodněných případech se z bezpečnostních důvodů návštěva uskuteční v místnosti, kde je návštěvník od odsouzeného oddělen bezpečnostní přepážkou.

Jak vypadá cela?

Každý odsouzený má vlastní lůžko a uzamykatelnou skříňku k uložení osobních věcí. V ubytovací místnosti jsou stolky a židle podle počtu odsouzených. Je-li ubytovací místností cela, musí být vybavena vlastním WC a umyvadlem s tekoucí pitnou vodou. Je pravděpodobné, že odsouzený bude ubytován společně s dalšími odsouzenými. Přitom se přihlíží k tomu, aby nedocházelo k rizikům společného soužití určitých skupin osob.

Zdravotní péče ve věznici

Odsouzení mají právo na poskytování zdravotních služeb v souladu s předpisy o poskytování zdravotní péče. V každé věznici působí zdravotní středisko, kde působí praktický lékař. Zajištěna je také péče zubním lékařem a dalšími specialisty. Vězeňská služba provozuje také 2 nemocnice se specializovanými odděleními – v Praze a v Brně.

Výhody získané ve věznici

Odsouzený, který příkladně plní svoje povinnosti a spolupracuje při plnění svého individuálního programu, může dostat odměny:

- pochvalu
- zvýšení doby trvání návštěv až na 5 hodin v kalendářním měsíci
- povolení k jednorázovému mimořádnému nákupu věcí v obchodě ve věznici
- zvýšení kapesného
- věcnou nebo peněžitou odměnu
- rozšíření osobního volna na 1 měsíc
- povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení
- přerušování výkonu trestu

Režim ve věznici

Denní program v jednotlivých věznicích se může lišit, protože je stanoven vnitřním řádem každé jednotlivé věznice. Denní program vymezuje čas na jednotlivé aktivity během dne ve věznici (nezbytné opakující se činnosti, budíček, čas na osobní hygienu, vycházku, jídlo, práci/pracovní terapii, volitelné aktivity, nepravidelné akce sportovní či kulturní, výpůjční dobu knihovny, možnost nákupu v obchodu, duchovní aktivity atd.).

Věznice poskytuje odsouzeným **duchovní a sociální služby**. Odsouzení se mohou účastnit společných náboženských obřadů dalších aktivit organizovaných v rámci věznice.

Odsouzení se mohou v rámci svého programu zacházení účastnit **vzdělávacích** aktivit a pracovních činností podle možností v dané věznici.

Odsouzení mohou přijímat a odesílat **kořespondenci** pouze písemnou formou prostřednictvím pošty. Ve věznici mají k dispozici knihovnu a prostřednictvím pošty mohou dostávat knihy, denní tisk, časopisy a věci k vedení kořespondence.

Podle možností v jednotlivých věznicích a schopností odsouzeného jsou odsouzení zařazováni do **práce**. Pokud odsouzený není od povinnosti pracovat zproštěn (např. z důvodu věku, invalidity či zdravotního stavu), je odmítnutí pracovat považováno za kázeňský přestupek.

Program zacházení

Věznice zpracuje na základě komplexní zprávy o odsouzeném s ohledem na délku trestu, charakteristiku osobnosti, a příčiny trestné činnosti program zacházení s odsouzeným během jeho výkonu trestu. Program obsahuje cíl a metody zacházení s odsouzeným a způsob a četnost hodnocení. Součástí programu je určení způsobu zaměstnávání, případně jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání, či jiných aktivitách.

Typy věznic v České republice

Věznice v České republice se člení do 2 základních typů podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti:

- s ostrahou
- se zvýšenou ostrahou

Kromě základních typů jsou i zvláštní věznice pro mladistvé. V rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých typů. Některé věznice mají také oddělení pro mladistvé delikventy a pro matky s dětmi. O zařazení odsouzeného do příslušného typu věznice rozhoduje soud. V roce 2017 zahájila provoz 1. otevřená věznice v Jiřicích, která připravuje odsouzené, kterým bude brzy končit trest odnětí svobody, na návrat do běžného života.

Může být odsouzený přeložen do jiné věznice?

O dalším umístění odsouzeného do věznice v rámci daného typu rozhoduje Generální ředitelství Vězeňské služby ve spolupráci s ředitelem věznice, do které odsouzený nastoupil k výkonu trestu.

O přeřazení do věznice jiného typu během výkonu trestu rozhoduje soud. Požádat o přeřazení může odsouzený podáním žádosti ve věznici, kde se nachází. Ředitel věznice žádost postoupí soudu a připojí hodnocení odsouzeného.

Příprava na propuštění z výkonu trestu

Pokud celkový uložený trest přesahuje 3 roky, zpravidla 6 měsíců před očekávaným skončením výkonu trestu je odsouzený zařazen do výstupního oddělení. Toto oddělení je zaměřeno na přípravu odsouzeného na návrat do běžného života. V případě úspěšného plnění programu zacházení a dosahování účelu výkonu trestu může ředitel věznice formou odměny přerušit výkon trestu odsouzenému až na 20 dnů během kalendářního roku. Tato doba se počítá do výkonu trestu.

Odsouzeným s trestem kratším než 3 roky je 3 měsíce před propuštěním program zacházení aktualizován tak, aby se mohli připravovat na soběstačný život.

Umožňují-li to podmínky ve věznici, mohou si odsouzení ve výstupním oddělení připravovat stravu sami z potravin dodaných věznicí.

Kdy může být odsouzený propuštěn z výkonu trestu?

- po uplynutí doby výkonu trestu
- na základě rozhodnutí soudu (např. o podmíněném propuštění)
- na základě rozhodnutí státního zástupce při výkonu dozoru nad výkonem trestu
- na základě udělené milosti prezidentem republiky

Podmíněné propuštění a dohled

Podmíněné propuštění se řídí úpravou v trestním zákoníku. Rozhoduje o něm soud na základě žádosti odsouzeného a kladného vyjádření ředitele věznice. O podmíněné propuštění může odsouzený požádat poté, co vykoná zákonem stanovenou část trestu: po vykonání alespoň 1/3 trestu (odsouzený, který nebyl odsouzen za zvlášť závažný zločin a je ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé). Jestliže odsouzený za přečin prokázal svým vzorným chováním a plněním svých povinností, že dalšího výkonu trestu není třeba, může ho soud na návrh ředitele věznice podmíněně propustit i dříve než vykoná 1/3 trestu po vykonání 2/3 trestu (v případě zvlášť závažných trestných činů vyjmenovaných v trestním zákoníku - např. vražda, zabití, těžké ublížení na zdraví, znásilnění atd.)

- po dvaceti letech výkonu trestu (by-li uložen trest odnětí svobody na doživotí)
- po vykonání 1/2 trestu – (neuplatní-li se některé ze shora uvedených pravidel)

Byla-li žádost zamítnuta, je možno ji podat znovu po uplynutí 6-ti měsíců.

V případě podmíněného propuštění je odsouzenému uložena zkušební doba a soud mu může uložit rovněž další povinnosti či omezení, nad jejichž dodržováním vykonává podle jejich charakteru dohled pracovník probační služby, který je v kontaktu s odsouzeným.

Práva odsouzených

Odsouzení mají práva, mezi něž patří např.:

- právo na 8 hodin spánku, 1 hodinu vycházky denně
- právo na kontakt se svým obhájcem
- právo přijímat a odesílat korespondenci, není-li zákonem stanoveno jinak
- právo přijímat návštěvy osob blízkých v rozsahu 3 hodin během kalendářního měsíce
- právo na sociální poradenství a pomoc v této oblasti
- právo 1x týdně nakupovat potraviny a osobní věci v prodejně věznice

Na koho se může odsouzený obrátit v případě potíží?

Odsouzený může k ochraně svých práv a oprávněných zájmů podávat stížnosti a žádosti. Stížnosti a žádosti se odevzdávají do k tomu určených schránek, odkud je přebírají a evidují k tomu vybraní pracovníci věznice, kteří je postoupí dál.

Cítí-li se odsouzený ohrožen, může se v těchto případech obrátit na pracovníky věznice. Každé hlášení či informace o možném porušení práv odsouzených je věznicí prověřeno, aby mohla být přijata potřebná opatření. Věznice dbá na to, aby odsouzení nebyli ubytováni společně s agresivními jedinci.

Odsouzený může rovněž požádat o rozmluvu s ředitelem věznice, státním zástupcem, nebo orgánem, který provádí kontrolu věznice.

Jak je možno kontaktovat vězeňskou službu?

Vězeňskou službu může odsouzený kontaktovat prostřednictvím pracovníků věznice, kde se nachází, případně se může obrátit na Generální ředitelství Vězeňské služby ČR:

Generální ředitelství Vězeňské služby ČR

P. O. Box 3

140 67 Praha 4

www.vscr.cz

Věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR

